

r o z h o d o l :

1. Postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 5S/70/2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **691,34 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 112/2021 zo 4. februára 2021 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľov doručенú ústavnému súdu 15. januára 2021, v ktorej sa domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom krajského súdu. Sťažovatelia sa domáhajú prikázať konať krajskému súdu, priznať primerané finančné zadosťučinenie každému 500 eur a náhradu trov konania.
2. Sťažovatelia podali na krajskom súde správnu žalobu opomenutých účastníkov vo veci rozhodnutia stavebného úradu mestskej časti [REDAKOVANÉ] č. 10957/19/2018/UPSP-PR z 2. júla 2018 o umiestnení stavby „*Obytný súbor* [REDAKOVANÉ]“, ktorá bola vedená pod sp. zn. 5S/70/2019. Sťažovatelia predstavujú časť žalobcov zo správnej žaloby, spolu 29 zo 40.
3. Okrem iného sťažovateľa uviedli, že výzvou doručенou sťažovateľom 11. júna 2019 ich krajský súd vyzval na úhradu súdneho poplatku 35 eur. Sťažovatelia poukazujú na skutočnosť, že od podania správnej žaloby (4. apríla 2019) bol krajský súd nečinný, a to najmä v období po 8. auguste 2019, odkedy krajský súd nevykonal vo veci žiadny procesný úkon. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti ide celkovo o obdobie viac ako 16 mesiacov, pričom závažnosť nečinnosti v tomto období je zvýraznená blížiacou sa prekluzívnou lehotou 3 rokov podľa § 179 ods. 1 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“), ktorá uplynie 2. júna 2021.

II.

4. Krajský súd vo svojom vyjadrení uviedol, že „*v konaní sa nejedná o nečinnosť súdu tak ako to uvádzajú sťažovatelia*“. Krajský súd poznamenal, že vo veci bolo rozhodnuté odmietavým uznesením č. k. 5S/70/2019 z 30. marca 2021 podľa § 98 ods. 1 písm. g) v spojení s § 179 ods. 7 SSP. Žaloba bola odmietnutá z dôvodu neprípustnosti a zistené dôvody neprípustnosti mohol krajský súd zistiť až po oboznámení sa s 500 stranovým spisom. Krajský súd k preklúzii poznamenal, že iba v tom prípade by k nej došlo, ak by sťažovatelia nepodali na súd žalobu

opomenutých účastníkov v lehote troch rokov od vydania rozhodnutia, pričom „*uvedená lehota sa nevzťahuje na rozhodnutie súdu v lehote 3 rokov od vydania rozhodnutia orgánom verejnej správy*“. Krajský súd dĺžku konania ospravedlňoval nápadom veci a pretrvávajúcou pandemickou situáciou.

5. Sťažovatelia vo svojom ďalšom podaní uviedli, že z vyjadrenia krajského súdu vyplýva, že od podania žaloby opomenutých účastníkov súd rozhodol po takmer dvoch rokoch. Sťažovatelia k otázke prekluzívnej lehoty konštatovali, že „*prekluzívna lehota sa vzťahuje na možnosť súdu rozhodnúť o uložení správneho orgánu doručiť jeho rozhodnutie*“, svoju argumentáciu podporili rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 5Sžp/100/2009 a nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 288/2012. Z uvedených dôvodov sťažovatelia žiadajú ústavnej sťažnosti vyhovieť.

III.

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre sťažovateľov (II. ÚS 32/02).

7. Vec sťažovateľov nebola z právneho hľadiska zložitá na posúdenie, pretože išlo o žalobu opomenutých účastníkov vo veci rozhodnutia stavebného úradu o umiestnení stavby. Je dôvodné prihliadnuť na rozsiahly spisový materiál (viac ako 500 strán). V správaní sťažovateľov neboli zistené také skutočnosti, ktoré by významne vplývali na dĺžku konania.

8. Ústavne relevantný podiel na celkovej dĺžke konania z hľadiska referenčných noriem dopadá na krajský súd. Z chronológie úkonov vyplýva, že krajský súd síce od 9. augusta 2019 vykonával administratívne úkony, ktoré však boli neefektívne a prispeli k celkovej dvojročnej dĺžke konania. Predseda krajského súdu dĺžku konania 16 mesiacov ospravedlňoval aj nepriaznivou pandemickou situáciou. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že bezpochyby vážna pandémia COVID-19 nemôže byť univerzálnym dôvodom na nekonanie súdov (III. ÚS 421/2020).

9. V súvislosti s vysokým nápadom vecí a množstvom nevybavených vecí na krajskom súde možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. Systémové zlyhania pri správe súdnictva bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je pomenovanie príčin prietáhov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu. S poukazom na uvedené ústavný súd vyslovil porušenie uplatnených práv sťažovateľov.

10. Vzhľadom na odmietavé uznesenie krajského súdu z 30. marca 2021 považoval ústavný súd za bezpredmetné vyjadrovať sa k argumentácii účastníkov konania o uplynutí prekluzívnej lehoty.

IV.

11. Ústavný súd, berúc zreteľ na podstatu dotknutých práv sťažovateľov, kvalifikoval postup činnosť krajského súdu ako relevantné prieťahy a deklaroval porušenie uplatnených práv. Vzhľadom na to, že krajský súd už vo veci rozhodol odmietavým uznesením (č. k. 5S/70/2019 z 30. marca 2021), ústavný súd už nepovažoval za dôvodné uložiť príkaz krajskému súdu konať.

12. Sťažovatelia sa domáhali aj primeraného finančného zadosťučinenia (každému z nich 500 eur).

13. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní otázky priznania finančného zadosťučinenia aplikoval zásadu spravodlivosti, zohľadnil konkrétne okolnosti prípadu a zároveň sa riadil úvahou, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou.

15. Ústavný súd vychádzal aj z charakteru napadnutého konania pred krajským súdom, ktorého úlohou bolo preskúmanie zákonnosti právoplatného rozhodnutia správneho orgánu. Je potrebné tiež poukázať na skutočnosť, že vec bola pred krajským súdom v čase rozhodovania ústavného súdu o ústavnej sťažnosti sťažovateľov rozhodnutá.

16. Rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v prípadoch porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zdôrazňuje, že veľký počet účastníkov bude mať veľmi pravdepodobne dopad na rozsah spravodlivého zadosťučinenia priznaného za nemajetkovú ujmu. Takýto prístup je založený na skutočnosti, že počet jednotlivcov zúčastnených na spoločných konaniach pred vnútroštátnymi súdmi nie je bez významu z hľadiska nemajetkovej ujmy pociťovanej každým z nich v dôsledku dĺžky takého konania, a to v porovnaní s nemajetkovou ujmovou pociťovanou jednotlivcom, ktorý inicioval rovnaké konanie na individuálnej báze („*a high number of participants will very probably have an impact on the amount of just satisfaction to be awarded in respect of non-pecuniary damage. Such an approach is based on the fact that the number of individuals participating in common proceedings before the domestic courts is not neutral from the perspective of the non-pecuniary damage that may be sustained by each of them as a result of the length of those proceedings when compared with the non-pecuniary damage that would be sustained by an individual who had brought identical proceedings on an individual basis.*“; rozsudok Veľkej komory ESLP z 15. 2. 2008 vo veci Arvanitaki-Roboti a ďalší proti Grécku, sťažnosť č. 27278/03, bod 29). ESLP potom redukcii spravodlivého zadosťučinenia v konkrétnej posudzovanej kauze založil na tvrdení, podľa ktorého 91 žalobcov postupovalo spoločne pri iniciovaní konaní na správnych súdoch na účel prieskumu zákonnosti administratívneho rozhodnutia. Nepodávali teda separátne návrhy na príslušných súdoch, ale všetci sledovali rovnaký cieľ, totiž zrušenie sporného rozhodnutia. Navyše, v konaní pred správnymi súdmi o zrušení rozhodnutia nemal počet žalobcov akýkoľvek dopad na výstup týchto konaní, ktorý spočíval výlučne v posúdení zákonnosti sporného administratívneho rozhodnutia. Preto ESLP zastával názor, že v porovnaní s konaniami, v rámci ktorých žalobcovia podávajú paralelne individuálne žaloby o plnenie, spoločný cieľ napadnutých konaní zmierňoval ťažkosti a neistotu

spôsobenú ich oneskorením („... *the ninety-one applicants had acted together in bringing the proceedings in issue before the administrative courts in order to challenge the lawfulness of an administrative decision. Thus, they did not lodge separate requests before the competent courts, but were all pursuing the same objective, namely that of having the disputed decision set aside. In addition, in proceedings before the administrative courts to have a decision set aside, the number of claimants has no impact whatsoever on the outcome of the proceedings, which concern exclusively the lawfulness of the contested administrative decision. The Court therefore considers that, in comparison with civil proceedings in which claimants lodge individual claims for compensation simultaneously, the shared objective of the impugned proceedings was such as to alleviate the inconvenience and uncertainty experienced on account of their delay.*“; bod 34 rozsudku vo veci vo veci Arvanitaki-Roboti a ďalší proti Grécku).

17. Nadväzne ústavný súd podotýka, že prejednávajúcu vec sťažovateľov s rekapitulovaným prípadom ESLP spája nielen veľký počet účastníkov, ale aj prieskumná povaha konania v správnom súdnictve.

18. Krajský súd vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti v súvislosti so zistenými priet'ahmi argumentoval najmä právnou zložitou vecí, na ktorú nemal senát ujasnený jednoznačný právny názor, a preťaženosťou svojho správneho kolégia. Ústavný súd k tomu už uviedol, že právna zložitost' vecí nemôže v žiadnom prípade ospravedlniť jeho trojročnú nečinnosť. Pokiaľ ide o obranu krajského súdu spočívajúcu v argumentácii o preťaženosťi jeho správneho kolégia, pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadost'učinení vzal ústavný súd túto skutočnosť do úvahy. Ústavný súd v tejto súvislosti už poukázal na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadala o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (IV. ÚS 43/06, IV. ÚS 135/07). Vo výnimočných prípadoch daných špecifickými okolnosťami, za ktorých všeobecný súd koná, však enormná zaťaženosť všeobecných súdov hraničiaca s ich schopnosťou zabezpečiť v relevantnom čase (obvyklý) riadny chod orgánov verejnej moci môže predstavovať okolnosť hodnú osobitného zreteľa pri rozhodovaní o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia (m. m. IV. ÚS 471/2012).

19. Vzhľadom na uvedené skutočnosti deklarovanie porušenia práv sťažovateľov predstavuje podľa názoru ústavného súdu dostatočné zavŕšenie poskytnutej ústavnoprávnej ochrany, preto im požadované primerané finančné zadost'učinenie nepriznal a v tejto časti ústavnej sťažnosti nevyhovel. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom.

20. Podľa § 73 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

21. Ústavný súd priznal sťažovateľom trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

22. Ústavný súd znížil odmenu za poskytovanie právnych služieb. Vzhľadom na to, že právny zástupca zastupoval sťažovateľov v konaní pred ústavným súdom o jednej ústavnej sťažnosti, v ktorej sa argumentácia vzťahuje na všetkých sťažovateľov rovnako, v podstatnej miere boli znížené nároky na prípravu zastupovania a spísanie ústavnej sťažnosti. Pri tomto znížení náhrady uplatnených trov ústavný súd vychádzal z § 73 zákona o ústavnom súde regulujúceho trovy konania na ústavnom súde. Predmetné ustanovenie svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) vytvára koncept založený na východisku, podľa ktorého účastník konania na ústavnom súde v zásade sám znáša trovy takého konania a len v odôvodnených (i) prípadoch ústavný súd môže (ii) podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Zákon o ústavnom súde nestavia právo na náhradu trov konania do nárokovateľnej polohy, ako je to v iných druhoch regulovaných právno-aplikačných procesov (napr. civilné sporové konanie, správne súdne konanie, exekučné konanie a ďalšie). Ústavný súd teda disponuje širokým priestorom na úvahu o tom, či vôbec priznať náhradu trov konania, a ak áno, v akom rozsahu. V posudzovanej veci tento priestor ústavný súd využil na redukcii uplatnenej náhrady trov konania, a to vzhľadom na už konštatované špecifiká (veľký počet sťažovateľov zastúpených rovnakým právnym zástupcom) súdenej veci.

23. Ústavný súd priznal sťažovateľom náhradu trov konania za 3 úkony právnej služby vykonané v roku 2021 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume 3x 181,17 eur, režijný paušál 3x 10,87 eur spolu s 20 % DPH. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 691,34 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. mája 2021

Robert Šorl
predseda senátu